

ROZHOVOR - Okno do světa analytičky Terezy SPENCEROVÉ

Profesora z Masechutského technického institutu Theodora Postola, který svými výpočty zpochybnil, že za chemickým útokem v Idlíbu stál Bašár Asad, známe z doby prosazování amerického radaru v Brdech. „Věrohodně tehdy řadou technických analýz a studií doložil nesmyslnost, až vylhanost argumentů amerických i našich ‚radaristů‘,“ sděluje editorka Literárních novin a analytička Tereza Spencerová. Ta ve svém pravidelném shrnutí týdenních událostí na ParlamentníchListech.cz též rozebírá „nárazovou“ politiku šéfa Bílého domu Donalda J. Trumpa vůči zbytku světa či turecké referendum.

Minulý týden se řada lidí ptala, proč Donald J. Trump chce trestat to, co je na Západě považováno za chemický útok. Nyní jsme se dostali *deus ex machina* do týdne, kdy americká administrativa vidí jakožto největší nebezpečí Severní Koreu. Přinejmenším rétoricky. Mike Pence hledí do očí Kimovým vojákům, Severokorejci naopak vystavují své „rachejtle“... Jaký máte pocit z toho, že USA došla, jak řekl Pence, „strategická trpělivost“ s KLDK? Ono na druhou stranu zaznělo, že Severní Korea je připravena podniknout „preventivní úder“. Nuže, je obhajitelné, co dělají DJT a jeho lidé? A jak to navazuje na ta tvrdá slova vůči Sýrii, po které nyní, zdá se, v Bílém domě neštěká ani hypotetický pes?

Vezměme to popořadě: nejprve tu byl stále nejjasnější „chemický masakr“ v Idlíbu, po němž následoval americký „kárný“ raketový útok na syrskou leteckou základnu, který byl tak „drtivý“, že už druhý den odtud zase startovaly syrské stíhačky. Vzápětí, vlastně jako by bez oddychu, Washington vyslal spoustu „hrozivých“ slov vůči Severní Koreji, média zahořela titulky o jaderné válce na spadnutí, ale „hrozivá“ americká flotila, která měla ke Korejskému poloostrovu zamířit, vzápětí nabrala kurs úplně jinam. A sám Trump mezitím při setkání s šéfem NATO, který přivezl své obvyklé mantry o „ruské agresi“, zahovořil o tom, jak se těší, až to mezi Amerikou a Ruskem bude klapat, až se z toho hlava Aliance musela rozklepat.

Nevím, jestli se tím už konečně alespoň trochu uchopitelně začíná rýsovat Trumpova politika, ale pokud ano, nabízí se pohled na cosi jako impulsivní snahy „přitlačit“ protivníka nebo třeba být i jen partnera „v dealu“, ale současně mu nijak zásadně neublížit, aby musel být rovnou „odpočítáván“, natož aby úder vrátil.

Nejprve to zkusil s Ruskem v Sýrii a jeho ministr zahraničí pak o pár dní později při jednáních v Moskvě fakticky odvolal vše, co předtím řekl, posléze zkusil něco podobného vůči Číně prostřednictvím Severní Koreje, a couvl znovu. Oba případy lze možná vysvětlit neochotou rozpoutat války s Ruskem a Čínou, ve hře je možná i skutečnost, že se severokorejským Kimem si neradno zahrávat - fakticky je v koutě, nemá moc co ztratit a kdo ví, co by z takového konfliktu s ním mohlo vlastně vzejít.

Jinými slovy, Trump jako by si „na blind ohmatával“ mezinárodní politickou scénu a činí tak „průzkumem bojem“, aby si ujasnil, co všechno může, a co už ne. I když onen „průzkum bojem“ není zrovna nejvhodnější termín. Z hlediska válečnických proklamací amerických politiků je to v reálu vlastně jeden fake za druhým. A takovou zahraniční politiku přitom využívá jako nástroj domácí, americké politiky, což je poněkud bizarní. Většinou to totiž bývá naopak - domácí politika vytváří onu zahraniční, ale Trump se vydává přesně opačným směrem. Je pro svět samozřejmě poměrně nebezpečné, pokud by podobných „průzkumů bojem“ přibývalo, protože některý z těch fakeů nemusí vyjít podle propočtů a propukne válka, která ani nebyla v plánu. Mám dojem, že v Rusku i v Číně na Trumpa koukají a snaží se ho pochopit...

Co se té Severní Koreje týče, nebudeme si jistě namlouvat, že jejich vedení tvoří nějakí hodní lidé. Ba naopak: Mučí lidi v koncentračních táborech, vyvíjejí jaderné zbraně, občané tam trpí hladomorem a jsou schopni vyvinout jaderné nosiče, které dostřelí třeba až 2000 km daleko. Dokázala byste ospravedlnit sama před sebou úder proti takové entitě, či ne? A jak hodnotíte její vojenské nebezpečí např. vůči metropoli Jižní Koreje? Možná, že DJT opravdu nechce být zapsán do historie jako prezident, díky kterému vyletěl Soul do luftu...

Přiznejme si, že případná válka proti Severní Koreji by nejhůře dopadla právě pro ty miliony týraných, mučených a hladovějících lidí, kteří - pro mě nepříliš pochopitelně - dokážou žít pod generacemi fantasmagorických kimovských diktatur. Možná by nějaká raketa zasáhla i nějaký ten bezpečný bunkr severokorejských vůdců, ale většinu obětí by tvořili lidé, kteří by si zasloužili spíš pomoc než smrt. Už jsme něco podobného viděli v Iráku nebo v Libyi, a to tamní režimy nebyly ani zdaleka tak brutální jako ten Kimův. A k tomu samozřejmě patří i ta možnost, že nějaké rakety ze Severu dopadnou na Jih, Soul je od hranic opravdu jen kousek a v Jižní Koreji jsou navíc dislokovány i desítky tisíc amerických vojáků, kteří by mohli přijít o život...

Čili ano, měla bych s tou válkou problém, ale já mám problém s většinou válek. A očividně s tím má problém i sám Trump - teď nemyslím, že by nějak sténal při představě stovek tisíc zabitých severokorejských civilistů, ale spíš při nepředvídatelnosti výsledku, a hlavně při nepředvídatelnosti čínské reakce. Přinejmenším čínská oficiální média si před Trumpem neberou servítky a suše oznamují, že Peking žádnou americkou agresi proti Severní Koreji, tedy válku na svém zadním dvorku, prostě nedovolí. A americká flotila vzápětí zamířila do kamsi. V Bílém domě to včera vysvětlovali „sblížením názorů s Čínou“.

Nicméně to samozřejmě neznamená, že když „ucukl“ dnes, „ucukne“ i zítra či pozítří. Korejský poloostrov je zdrojem napětí už příliš dlouho, mírová řešení jsou spíš jen teoretická a občasné diplomatické iniciativy příliš vágní a s minimem výsledků. Jednou se bude prostě - ať tak, či tak - „něco“ muset stát. Alibistická politika mocností „nechat to nějak vyhnít“ totiž očividně nezabírá.

Na druhou stranu, na okraj tradiční velikonoční slavnosti „Koulení vajec“ (to je to, jak děti pozvané do Bílého domu na jeho trávníku štouchají klackem do vajec, až je dostrkají do cíle) DJT zaskočil prohlášením, že nevidí důvod, proč nadávat Si Ťin-Pchingovi za měnově-kurzové manipulace, které Čína provádí, neb Čína teď pomáhá Americe se Severní Koreou. Že Si je „skvělý člověk“ a DJT a on mezi sebou mají „skvělou chemii“. Jak chápat tuto rétoriku, když jsme všichni poslouchali v primárkových a volebních projevech DJT, že „Čáááááájna“ je největší nepřítel USA?

Fakt, že Trump oproti předvolební kampani v názoru na Čínu rychle otočil, je jen jedním z řady - takových zrušených slibů má na kontě dnes už spousta. Trumpův poradce pro národní bezpečnost HR McMaster si dokonce před pár dny veřejně pochvaloval, že se Washingtonu svou aktuální vstřícností, a snad až láskou k Pekingu podařilo vrazit klín mezi Čínu a Rusko, a to je také prý hlavní cíl veškerého Trumpova snažení. Nevím, jestli je to naivita, nezkušenost, hloupost nebo jen další fake, který má posílit domácí Trumpovu aureolu „světovládce“ a „válečníka“. Peking totiž vzápětí vyslal do Moskvy vysokou delegaci na úrovni šéfa prezidentské kanceláře, aby „stvrdil pevnost čínsko-ruských vztahů“, Putin za pár dní pojedje do Číny na summit Hedvábné stezky a čínský prezident Si je v červenci očekáván v Moskvě. Klíny podle mého vypadají jinak.

Proč by se navíc Čína měla rozcházet s Ruskem a přiklánět se, nedejbože, k USA, když ani neví, s čím Trump přijde zítra nebo příští týden? Jak už jsem říkala před časem, ta neuchopitelnost americké zahraniční politiky, která je s to se během několika dní otočit několikrát jako na obrtlíku, bude muset rychle skončit, jinak nikdo ve světě nebude Ameriku brát vážně jako potenciálního partnera. S výjimkou většiny evropských politiků, samozřejmě.

Viděli jsme impozantní referendum, kterým si turecký prezident Erdogan nechal navýšit prezidentské pravomoci (bude-li za dva roky kandidovat). Bylo to férové a organické referendum, nebo ho Erdogan nechal zorchestrovat a zfalšovat? Co teď bude s Tureckem? Jak vnímat ten příkop mezi velkými městy a venkovem v Turecku, přičemž poražení hlasující z referenda se nechali slyšet, že na venkově lidé ani neumí psát? Co říci k masivnímu „ano“ v referendu mezi Turky v Německu, Belgii či Nizozemí? Objevily se hlasy, že tu s námi sice žijí, ale nějak nepochopili tu naši demokracii...

Nevím, jestli bylo referendum zmanipulované a zfalšované, ale při zkušenostech z Blízkého východu nemám větší důvody tvrzením zahraničních pozorovatelů nevěřit. Na druhou stranu mi není jasné, co s tím teď chce kdo dělat - ústřední volební komise i soudy jsou Erdoganovi věrné, takže nějaké formální stížnosti a žaloby nemají šanci na úspěch, a rozdrobená politická opozice si musí být vědoma, že cokoli v tomto směru podnikne, bude jen píárová záležitost.

Referendum znovu ukázalo na polarizaci turecké společnosti, což ale není nic nového - velká města jsou tradičně svobodomyšlnější a sekulárnější, venkov konzervativnější a islámský. Turecko takto žije už řadu let, ale totéž „v bleděmodrém“ platí třeba i pro další blízkovýchodní země, například pro Egypt nebo Sýrii, kde obyvatelé velkých měst také jako by s venkovem nežili ani ve stejném vesmíru. A vlastně to koneckonců platí i pro nás tady v České republice - Praha a pár dalších měst si také „myslí“ něco jiného než zbytek země. Čili naše společnost je rovněž podobně polarizovaná, ale to ještě neznamená, že upadneme do občanské války. A něco podobného lze nejspíš říci i o Turecku.

Zajímavější je ono hlasování tureckých komunit v Evropě. V zemích, kam odcházeli za prací ve velkých množstvích - třeba v Německu a Nizozemí - jich pro Erdoganův prezidentský systém hlasovalo dokonce víc než v samotném Turecku. Důvodem může být skutečnost, že v těchto komunitách převládají lidé z chudých oblastí Turecka, jimž dnes Erdogan reálně pomáhá a výměnou za to si z nich vytvořil svou opěrnou baštu. Za prací vždy odcházejí ti chudší, nikoli ti bohatší, což značí, že poměr Erdoganových „chudých“ stoupců je v evropských tureckých komunitách vyšší než v Turecku samém. A současně lze asi konstatovat, že všechny ty zdejší řeči o asimilaci a integraci jsou do značné míry jen zbožným přáním - západní společnost ty chudší a méně vzdělané gastarbeitery asi dostatečně nepřijala a demokracie tyto lidi ani po několika generacích zřejmě neokouzila natolik, aby nezůstali sami sebou a odhodili své turecké kořeny. Pátá kolona jako z učebnice.

A ještě zajímavější bude, jak si s novým „všemocným“ Erdoganem poradí EU nebo NATO. Turecký prezident svou politikou zcela vědomě - a nejspíš i se škodolibou radostí - porušuje všechny možné „červené čáry“, kterými tak rádi západní politici šermují. Třeba plánovaným referendem o obnovení trestu smrti se Unii už úplně vysmívá a nechává na „lidu“, aby rozhodl. A pokud pak Unie za trest konečně utne „přístupové“ - beztak nikam nevedoucí - rozhovory, bude to pro Erdogana další vítaný (a dobře vykalkulovaný) píárový „důkaz“, jak moc ten „křížácký“ Západ pohrdá „hrdým tureckým národem“ a „islámem“. NATO proto bude nejspíš mnohem opatrnější, protože bez Turecka by případně přišlo o své strategicky veledůležité jižní křídlo. Otázkou ale je, zda to křídlo už není nějaké „zchromlé“ a jestli se na něj dá vůbec spolehnout alespoň pro pár mávnutí...

Každopádně, DJT podpořil Erdogana, blahopřál mu k výsledku. Bude to tak, že Erdogan se nyní bude moci vykašlat na jakékoliv lidskoprávní standardy EU, neb DJT jakožto klíčový spojenec na to „dlabe“? A co Kurdové v Turecku i Sýrii, co je teď čeká? Navíc, Erdogan dal již Bruselu a spol. vědět, že je mu jedno, zda mu budou pozastaveny přístupové rozhovory s EU. Není to trochu výbuch evropského establishmentu? A kam se nyní Turecko pod „sultánem“ vrtne, pokud jde o USA, monarchie v Perském zálivu, Írán, Rusko etc.?

Je vcelku příznačné, že USA se k výsledkům referenda znovu postavily nejednoznačně. Zatímco

ministerstvo zahraničí odmítlo komentář s tím, že počká na šetření podvodů, Trump Erdoganovi gratuloval. Co si z toho má kdo vzít? Ale pogrataloval mu i Putin. A taky třeba syrská Al-Káida nebo wahhábistická Saúdská Arábie. Čili, pokud EU udělá nad Tureckem kříž, o spojence nemusí mít Erdogan nouzi. K tomu je třeba připomenout, že Erdoganovo Turecko na nějaké „lidskoprávní standardy EU“ - mimochodem, co přesně tím máte vlastně na mysli? - kašle už delší dobu: Je tak strategicky umístěné, že si může dovolit přestat být vazalem a místo toho alespoň trochu „tvrdit muziku“. Starý bonmot praví, že Turecko je slabé na to, aby ostatním určovalo pravidla hry, ale dost silné na to, aby ostatním jejich hry kazilo. Erdogan to jasně ví a využívá toho. Tím spíš, že vždy, když si troufl nějaký další autoritářský krok - ať už proti Kurdům, médiím nebo například Západem placeným neziskovkám - Evropa namísto nějaké rozhodnosti a zásadovosti vždy jen „rozhořčeně“ vztyčila slovní ukazovák jako že „bu bu bu“. Ví, že nás má na háku. A při pohledu na bruselské elity to víme taky, takže nic až tak objektivního to zas není.

Když už se tedy pravidelně bavíme o „monarchiích z Perského zálivu“, pojďme si popsat, jak to v nich vypadá, jak dodržují lidská práva, jak se zatím angažovaly v Sýrii, kolik ještě mají peněz a proč je tak mají rádi Američané.

Myslím, že diskuse o lidských právech ve skutečnosti nemá valného smyslu, protože je Západem využívána jen jako bič proti režimům, proti nimž zrovna něco máme a potřebujeme je potrestat sankcemi nebo i něčím větším. Pokud by na lidských právech někomu fakt záleželo, tak nemůžeme mít za spojence Saúdskou Arábii, která je lidskoprávní hororovou šou, nemůžeme jezdit na dovolené do Spojených arabských emirátů, kde se vězením trestá i nešikovné vyjádření o emírovi na Twitteru, nemůžeme přiklepnout pořádání mistrovství světa ve fotbalu otrokářskému Kataru, nemůžeme jezdit Formuli 1 v Bahrajnu, kde „mizí“ odpůrci režimu, sama princezna se podílí na mučení politických vězňů a nově se prostí občané začínou srocovat rovnou před vojenskými soudy... A vzpomínáte na Libyi? Tu jsme zdemokratizovali a zlidskoprávnili tak, že tam nyní bují obchod s lidmi, nefalšované otrokářství. Čili o lidských právech ať mudrují příslušní politici a aktivisté z příslušných neziskovek, mě to téma fakt moc nebaví.

To, že se někam nedíváme, neznamená, že tam neumírají lidé. Jakkoliv je to nepříjemné, pojďme se, prosím, podívat na masakr civilistů, kteří se snažili dostat do „své zóny“ poté, co jejich obydlí oblehla opozice, a jaksí tam nedojeli. Co říci k tomuto, stejně tak jako k obecnému vývoji v Sýrii za poslední týden? Petr Pelikán nám řekl, že kdyby k tomu byla příležitost, jsou „první na ráně“ v Sýrii alavité čili etnicko-náboženská skupina Bašára Asada. Jak toto, přinejmenším zdání, ovlivňuje nasazení a morálku jejich bojovníků v občanské válce?

Bylo vcelku neuvěřitelné sledovat v mainstreamu zprávy o masakru evakuačního autobusu, které cudně tvrdily, že „zabíjela bomba“ a o terorismu ani slovo. Místo toho se - na rozdíl od chemického masakru v Idlíbu, kde byl viník „přece“ jasný od první chvíle - důsledně „pídily“ po pachatelích masakru... spáchaného na území ovládaném Al-Káidou. A mezitím se zdůrazňovalo, že ta více než stovka mrtvých, včetně spousty dětí, byli šíité, tedy stoupenci Bašára Asada, takže jako by si to vlastně zasloužili.

Sýrie byla po dekády národnostně i nábožensky velice pestrá a stát proto - ve snaze udržet všechny pohromadě a v harmonii - razil politiku občanské společnosti, která potlačovala a nahrazovala sektářské a etnické rozpory. Válka, která propukla před více než šesti lety, tento uzus rozmetala; sunnitský džihád nyní stojí proti všem ostatním, tedy alavitům, šíitům, křesťanům, Kurdům nebo Asyřanům a koneckonců i proti umírněným sunnitům, kteří žádné masakry nepodporují. A pokud sunnitský teror převáží a organizace typu Al-Káidy nebo Daeše, které podle Bagdádu aktuálně začaly jednat o fúzi, dostanou volnou ruku, můžeme čekat skutečnou genocidu. Masakr šíitského autobusu je jen „ochutnávkou“.

Jinak mi k tématu Sýrie připadá „klasické“, že už nikdo oficiálně ani nevzdechne po „chemickém masakru“ v Idlíbu, jako kdyby už ti mrtví splnili svůj úkol a dál už nejsou třeba. Pohřbeno, zapomenuto. A místo oficiálních míst přichází profesor z amerického MIT Theodore Postol, kterého známe i od nás z časů „boje proti radaru“. Věrohodně tehdy řadou technických analýz a studií doložil nesmyslnost, až vylhanost argumentů amerických i našich „radaristů“, nyní v nejméně třech analýzách rozebral oficiální americké a jiné popisy a dokumentaci událostí v Idlíbu a dospěl k závěru, že neexistuje žádný důkaz o odpovědnosti Asadova režimu. Podle jeho propočtů v Chán Šajchúnu zabíjela trubková bomba naplněná čímsi jako sarinem. Je zvláštní, že Organizace pro kontrolu chemických zbraní nyní na základě vzorků odebraných z údajných obětí masakru rovněž mluví o „sarinu nebo čěmsi podobném“. O tom, kdo látku vyrobil, ani slovo, byť za dobu války mají k dispozici vzorky oficiálně zlikvidovaných bojových látek syrských i těch džihádistických a laboratoře jsou s to na základě příměsí a přísad autora určit. Trubková bomba shozená z bojové stíhačky? Zajímavá představa.

Opravdu zajímavé je ale to, že po týdnech protiasadovské hysterie některé české mainstreamové zpravodajské portály „nevydržely“ a Postola – opatrně, tedy hodně zkráceně, ale přesto – zveřejnily. No jupí...

Čerstvá zpráva: Turecko vyhrožuje, že pokud s ním Evropa nezavede bezvízový styk, odstoupí od dohody o zadržování uprchlíků. Stane se tak? Co to přinese?

Turecko vypuštěním migrační vlny vyhrožuje přinejmenším druhým rokem, ale přitom podle mého stále platí, že by tím přišlo o svůj hlavní nátlakový nástroj. I když... války, změny klimatu nebo hladomory budou i přes Turecko do Evropy hnát další a další miliony lidí i do budoucna, takže by za čas beztak asi „nahromadili“ dostatečný počet lidí k další „salvě“ proti Evropě. Pokud mají v Ankaře nějaké konkrétní propočty a reálně hodnotí trendy, tak nelze samozřejmě vyloučit vůbec nic. Přitom mi ale připadá už jako cynicky úsměvné, že při drasticky zhoršeném stavu vzájemných vztahů Turci dál trvají na bezvízovém styku s EU, nebo „vám ukážeme“. Už si z nás opravdu zcela nepokrytě utahují. Při pohledu na Brusel a spoustu národních evropských politiků mám silný pocit, že nám to patří. Každý národ – a očividně i kontinent – má takovou vládu, jakou si zaslouží. Dovedli nás do situace, kdy si na Evropu může vyskakovat i jen samotné Turecko.

Co bychom v příštích týdnech měli sledovat?

Uplynulé týdny mě opravňují k předpovědi, že čekat lze takřka cokoli...

Zdroj: parlamentnilisty.cz

Autor: Tereza Spencerová